

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет психології

Кафедра психології розвитку

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Основи геронтопсихології**

Освітня програма Реабілітаційна психологія

Спеціальність 053 Психологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від "26" серпня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Основи геронтопсихології
Освітня програма	Реабілітаційна психологія
Спеціалізація (за наявності)	
Спеціальність	053 «ПСИХОЛОГІЯ»
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Освітній рівень	(магістр)
Статус дисципліни	(вибіркова)
Курс / семестр	II курс / 3 сем.
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 16 год. Семінарські заняття – 18 год. Самостійна робота – 56 год. 3 кред/ 90 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://dlearn.pnu.edu.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=119&id_cou=9243

2. Опис дисципліни

Метою викладання спецкурсу «Основи геронтопсихології» є забезпечення особистісної готовності майбутніх психологів до професійної діяльності шляхом засвоєння базових знань про теоретичні та методологічні аспекти геронтопсихології як галузі психологічного знання та здобуття навичок їх ефективного практичного застосування в роботі з літніми людьми.

Цілі курсу:

формування наукових уявлень про особливості психіки літніх людей, про методи та результати дослідження психічних явищ у період геронтогенезу; оволодіння знаннями про психічне здоров'я та методи роботи з людьми літнього віку; розвиток здатності до застосування психологічних знань про людей літнього віку в умовах професійної діяльності.

Компетентності

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, на основі раціонального планування організувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність і взаємодію суб'єктів у сфері психології.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні, знання юридичних та морально-етичних нормативно-регулятивних засад професійної діяльності психолога і готовність неухильно дотримуватись їх.

ЗК12. Здатність і готовність розуміти психологічний зміст суспільних процесів і впливати на них з позицій принципу гуманізму; діяти соціально відповідально та свідомо; ставитись з повагою до мультикультурності та різноманітності.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду

розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
 СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
 СК8. Здатність організувати та здійснювати психологічну реабілітацію, надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).
 СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту, заходи промоції збереження здоров'я населення.
 СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Програмні результати навчання (мають співпадати з матрицею ОП)
 ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання.
 ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, які мають інші культурні чи гендерно-вікові відмінності.
 ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
 ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Теоретичні основи науки про людину літнього віку	Розкрити історію розвитку та етапи становлення геронтопсихології, обґрунтувати її роль та місце в системі наукового знання. Розглянути об'єкт, предмет, мету та завдання геронтопсихології. Розуміти актуальність науки про людину літнього віку на сучасному етапі суспільного розвитку	Тести, словник основних термінів, опорний конспект, презентація
2.	Диференціація понять старість і старіння. Класифікація теорій старіння	Розуміти сутність термінів «старість» і «старіння», розглянути моделі та критерії старіння, обґрунтувати закономірності старіння та розглянути класифікацію теорій старіння. Знати біологічні, соціальні, соціологічні та психологічні теорії старіння, обґрунтувати механізми розвитку в період геронтогенезу	Тести, словник основних термінів, опорний конспект, презентація або виступ
3.	Пізній онтогенез як етап психічного розвитку людини	Поняття віку та вікової періодизації в пізньому онтогенезі. Осмислити ставлення до людини в період старості. Вміти пояснити соціальну ситуацію розвитку,	Тести, словник основних термінів, опорний конспект,

		провідну діяльність та новоутворення періоду пізнього геронтогенезу. Розуміти суть кризи на останньому етапі життя людини	презентація
4.	Загальна характеристика фізіологічного старіння та старіння нервової системи	Уміти характеризувати особливості старіння у фізіологічній сфері та зміни нервової системи людини у період пізньої дорослості. Вміти описувати зміни у розвитку пам'яті та уваги, мислення і мови, уяви у людини у період пізнього онтогенезу та визначати порушення когнітивної діяльності у пізньому дорослому віці	Тести, словник основних термінів, опорний конспект, презентація
5.	Вікові зміни особистості та Я-концепції у пізній дорослості	Уміти характеризувати розвиток особистості та Я-концепції у пізній дорослості, знати специфіку особистісних рис і психічних станів літніх людей та особливості емоційної сфери особистості у період пізньої дорослості	Тести, словник основних термінів, опорний конспект, презентація
6.	Суспільні стереотипи та міжособистісні стосунки у пізній дорослості	Розкрити соціальні стереотипи та міжособистісні стосунки у пізній дорослості. Розуміти сутність проблеми ейджизму та соціальної ексклюзії. Розуміти специфіку взаємин особи похилого віку з рідними та близькими людьми. Обґрунтувати феноменологію самотності людей похилого віку. З'ясувати психологічні проблеми смерті і добровільний відхід з життя.	Тести, словник основних термінів, опорний конспект, презентація
7.	Психологічне консультування літніх людей	Розуміти загальні теоретичні аспекти організації психологічного консультування з людьми літнього віку. Обґрунтувати засадничі принципи вікового психологічного консультування літніх людей. Розкрити особливості сімейного психологічного консультування з літніми людьми	Тести, словник основних термінів, опорний конспект, презентація
8.	Психотерапевтичні методи роботи з людьми літнього віку	Обґрунтувати теоретичні засади надання психотерапевтичної	Тести, словник

		допомоги. Ознайомити з класифікацією методів надання психотерапевтичної допомоги та особливостями їх застосування у роботі з літніми людьми. Розкрити сутність екзистенційної психотерапії, логотерапії та когнітивно-біхевіоральної психотерапії з літніми людьми (у т.ч.у випадку депресії).	основних термінів, опорний конспект, презентація
9.	Самостійна робота	Анотований огляд, рецензія наукової праці; підготовка проєкту психологічної допомоги літнім людям	

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни

Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція -	-
Семінарське заняття	25
Самостійна робота	30
Тести	42
Залік	100
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу (зразок)

Види навчальної роботи										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Разом
лекції										
семінарські	5	5		5	5		5			25
Самостійна									30	30
тести			15			15		15		45
залік										100
Всього за тиждень	10	15	10	10	10	15	10	10	10	100

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
-----------------------------------	--

Матеріально-технічне забезпечення: мультимедіа, комп'ютери, використання цифрових систем управління навчанням – D-learn; використання онлайн навчального контенту – Google Meet, Cisco Webex Meetings, Zoom, Microsoft Teams, YouTube та сучасного інструменту для створення цифрового навчального контенту Microsoft PowerPoint та ін.

Література:

1. Бочелюк В. Й., Черепехіна О.А. Геронтопсихологія: навч. посіб. Київ: КНТ, 2014. 436 с.
2. Горецька О. Геронтопсихологія: навчальний посібник для студентів спеціальності 053 Психологія. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2017. 210 с.
3. Дзюба Т. М. Психологія дорослості з основами геронтопсихології: Навч. посіб. / Т. М.
4. Дзюба, О. Г. Коваленко; за ред. В. Ф. Моргуна. Київ: Видавничий дім «Слово», 2013. 264с.
5. Долинська Л. В. Геронтопсихологія. Практикум. Хрестоматія: навч. посібник. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ : Каравела, 2014. 244 с.
6. Крайніков Е. В. Геронтологія : словник-довідник. Київ : Паливода А. В., 2010. 352 с.
7. Міщиха Л. П. Творчий потенціал особистості у період пізньої дорослості: [монографія]. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2014. 400 с.
8. Ушакова І.М. Геронтопсихологія: підручник. Харків.: НУЦЗУ, 2014. 236 с.

Інтернет ресурс:

SUBSCRIBE TO LONGEVITY MAGAZINE EJOURNAL <https://www.worldhealth.net/e-journal/>

LONGEVITY MAGAZINE FREE E-JOURNAL (про деменцію) <https://www.worldhealth.net/>

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра психології розвитку (каб. 518), вул. Шевченка, 57, факультет психології, kpr@pnu.edu.ua https://kpr.pnu.edu.ua/
Розробники силабусу	Коропецька Олеся Михайлівна (2021); Опанасюк Ірина Василівна
Викладач (і)	Опанасюк Ірина Василівна
Контактна інформація викладача	iryna.opanasiuk@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» Положення про запобігання академічному
--------------------------	--

	<p>плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”.</p>
<p>Пропуски занять (відпрацювання)</p>	<p>Згідно з «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника ” (введено в дію наказом ректора від 26 листопада 2020 р. № 799; із внесеними змінами наказом від 6 квітня 2021 р. № 212) , до підсумкового контрольного випробування допускаються студенти, що прослухали лекційний курс, взяли участь у практичних заняттях, виконали всі письмові завдання (тестування, завдання для самостійної роботи тощо) та написали контрольну (модульну) роботу.</p> <p>У разі відсутності студента з поважних причин при написанні контрольної (модульної) роботи йому надається можливість виконати цей вид роботи. При неявці студента у зазначений термін без поважних причин кількість балів з модуля дорівнює «0» (нуль). Допускається, як виняток, з дозволу завідувача кафедри одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з курсу (відпрацювання пропущених занять, перекладання змістових модулів, виконання індивідуальних занять тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі.</p> <p>Підсумковий контроль знань здійснюється на останньому практичному занятті. Залік передбачає підсумкове оцінювання (у стобальній шкалі) й визначається як сума оцінок за поточний контроль знань та результатів складання змістового модуля.</p>
<p>Виконання завдання пізніше встановленого терміну</p>	<p>Виконання завдання пізніше встановленого терміну знижується на бал</p>

Невідповідна поведінка під час заняття	Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку закладу вищої освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» <u>«Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти»</u> - покликання: https://nmv.pnu.edu.ua .
Додаткові бали	Додаткові бали присуджуються: за участь у науково-дослідній роботі (підготовка публікацій і виступ на конференції – по 5 балів), волонтерську діяльність (5 балів).
Неформальна освіта	Неформальна освіта вітається і заохочується додатковими балами. Рекомендовані платформи: Coursera, Prometheus, участь у конференціях та семінарах. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується <u>«Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019)</u> - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/

Викладач - кандидат психологічних наук, асистент кафедри психології розвитку Опанасюк Ірина Василівна